

Tekijät:

Iina Turkia

Suvi-Tuulia Granqvist

Vilma Hirvonen

Kätilön tutkinto-ohjelma
Savonia-ammattikorkeakoulu 2023

Kuvat canva.com

Seksuaaliväkivalta ja häirintä

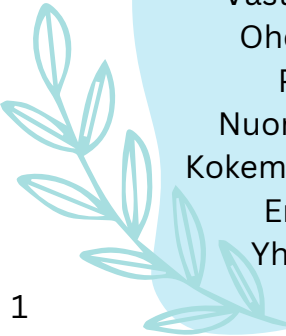

Opas Yläkoululaisille
ja heidän kanssa työskenteleville

Sisällysluettelo

Lukijalle 2
Miksi aihe on tärkeä? 3
Seksuaaliväkivalta 4
Seksuaalinen häirintä 5
Suojaikäraja 6-7
Tunnistaminen 8
Seksuaaliväkivalta seurustelusuhteessa 9
Seksuaalinen häirintä sosiaalisessa mediassa 10
Seksuaaliväkivalta aikuisen tekemänä 11
Grooming 12
Vastikkeellinen seksi 13
Oheissairastavuus 14
Puheeksiotto 15
Nuoren kohtaaminen 16
Kokemuksista kertominen 17
Ennaltaehkäisy 18
Yhteystietoja 19-20

Väestöliiton poikien puhelin

<https://www.vaestoliitto.fi/poikien-puhelin/>
Arkisin klo 13-18, p. 0800 94884.

Chat auki ma-to klo 13-18 ja pe klo 13-15.

Tyttöjen talo Kuopiossa

<https://www.puijola.net/palvelut/seksuaaliterveytstyö/>. Seksuaaliväkivaltaa kokeneet voivat ottaa yhteyttä seksuaaliväkivaltatyöntekijään
P. 050 359 0184

Apua voit pyytää myös sinulle luotettavalta aikuiselta esimerkiksi kouluterveydenhoitajalta, opettajalta tai perheenjäseneltä.

Yli 16-vuotiaat seksuaaliväkivaltaa kohdanneet hoidetaan Seri-tukikeskuksessa.

Yhteystietoja

Tässä osa paikoista, joihin voit ottaa yhteyttä, mikäli olet kokenut seksuaaliväkivaltaa tai häirintää:

MLL-(nuortennetti.fi) Lasten ja Nuorten puhelin 116 111, puhelin avoinna ma-pe klo 14-20 ja la-su klo 17-20. Chat auki su-ke klo 17-20.

Nuorten Exit, nuortenexit.fi, voit varata oman ajan chatiin laittamalla sähköpostia info@exitry.fi tai yksityisviestillä Instagramissa @nuortenexit.

Sekasin-chat, sekasin.fi, pääsee juttelemaan mieltä askarruttavista asioista nimettömästi ja luottamuksellisesti.

Mieli Ry:n Kriisipuhelin p. 09 2525 0111, 24/7.

Lukijalle

Tämän oppaan tavoitteena on lisätä tietoisuuttasi seksuaaliväkivallasta ja häirinnästä, sekä ohjata kuinka tilanteen kohdatessa voit toimia ja hakea apua.

Opas on tehty kehittämistyönä Savonia ammattikorkeakoulussa, yhteistyössä Pohjois-Savon hyvinvointialueen seksuaaliterveyden edistämisen työryhmän kanssa.

Miksi aihe on tärkeä?

Seksuaalisuus on iso osa jokaista, koko elämän ajan.

Seksuaalioikeudet kuuluvat ihmisoikeuksiin. Jokaisella on oikeus omaan koskemattomuuteen ja tehdä päätös kumppanin valitsemisesta, sekä oikeus toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan ilman väkivaltaa, pakottamista tai riistoa.

Thl:n kouluterveyskyselyn tuloksien perusteella nuorten seksuaaliväkivallan ja häirinnän kokemukset ovat lisääntyneet viime vuosina.

Ennaltaehkäisy

On tärkeää oppia tuntemaan omat rajat, mikä ei itsestä tunnu mukavalta tai ole hyväksyttävää.

Seksuaalirikoksesta tulisi ilmoittaa viranomaiselle, jotta tekijä saadaan vastuuseen.

Muista ettei tapahtunut ole koskaan uhrin syy.

Kokemuksista kertominen

Tytöt kertovat poikia yleisimmin kokemastaan seksuaalisesta häirinnästä tai seksuaaliväkivallasta aikuiselle.

Pojat kuitenkin saavat tyttöjä useammin tukea kokemuksiansa koulun aikuisilta sekä ulkopuolisista palveluista.

Poikien, maahanmuuttajataustaisten, vammaisten sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien voi olla erityisen vaikeaa kertoa kokemuksistaan

Seksuaaliväkivallasta kertoessa nuoret saavat useammin kielteisiä reaktioita heille tärkeiltä ihmisiltä, kuin muista väkivallan muodoista kertoessa.

Seksuaaliväkivalta

Väkivaltaa, joka tahallisesti loukkaa henkilön seksuaalista koskemattomuutta tai itsemääräämisoikeutta.

Seksuaaliväkivalta voi ilmetä esimerkiksi

Ahdisteluna

Pakottamisena seksuaalisiin tekoihin

Lähentelynä

Seksuaaliväkivalta ei aina sisällä fyysistä väkivaltaa

Seksuaalinen häirintä

Sanallista, sanatonta tai fyysistä käytöstä, joka ei ole toivottua häirinnän kohteeksi joutuneen näkökulmasta.

Käytös loukkaa henkilön fyysistä tai henkistä koskemattomuutta.

Voi ilmetä esimerkiksi seksuaalisesti vihjailevina tai ehdottelevina

Vitseinä

Ehdotuksina

Eleinä

Ilmeinä

Puheina

Nuoren kohtaaminen

Nuoret ovat tarkkoja havainnoimaan, jos aikuinen esimerkiksi välttelee kuuntelemista tai ajattelee olevansa kykenemätön auttamaan seksuaaliväkivallan kokemuksissa.

Tällaisessa tilanteessa nuoren ensimmäiset yritykset kertoa seksuaaliväkivallasta voi jäädä ainoiksi eikä nuori saa tarvitsemaansa apua.

Kokemus autetuksi tulemisesta voi tulla jo siitä, kun nuori pääsee kertomaan asiasta ja kokee tullessa kuulluksi.

Tärkeää on, että työntekijä ottaa vastaan tiedon seksuaaliväkivaltakokemuksesta ja auttaa nuoren eteenpäin avunpiiriin.

Puheeksiotto

Seksuaaliväkivalta aiheuttaa syyllisyyttä ja häpeää, jonka vuoksi apua ei uskalleta usein hakea.

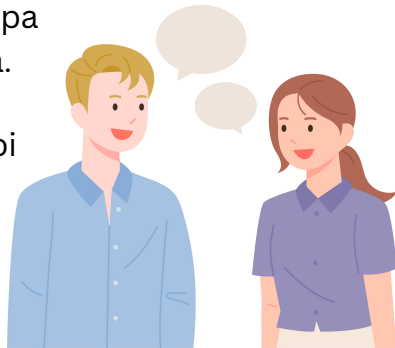

Seksuaalisuuden herkkyys ja intiimiys vaikeuttavat kokemuksista kertomista.

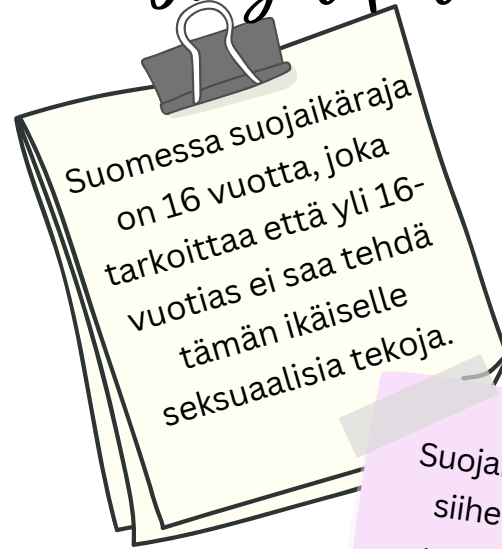
Puheeksiotto on tärkeää, jotta nuori voi tuoda kokemuksensa esille ja saa tarvitsemansa avun.

Kysymällä annetaan lupa puhua tapahtuneesta.

Kysymättä jättäminen voi pitkittää oikeanlaisen avunsaamista.

Suojaikäraja

Suojaikäraja perustuu siihen, että alle 16-vuotiaan katsotaan olevan seksuaalisessa ja psyykkisessä kehityksessä erityissuojelun tarpeessa.

Alle 18-vuotiaaseen kohdistuneesta seksuaaliväkivallasta tai sen epäilystä on aina tehtävä lastensuojeluilmoitus

Oheissairastavuus

Seksuaaliväkivaltaa kokeneilla nuorilla on usein enemmän oheissairastavuutta kuin muilla saman ikäisillä, jota voi olla esimerkiksi:

- univaikeudet
- masennus
- ahdistus
- ADHD
- huono koulumenestys
- lääkitysten tarve
- itsemurhayritykset
- psykoosi

Jos kyseessä on auktoriteettisuhde, kuten oppilaan ja opettajan välinen suhde suojaikäraja on 18 vuotta.

Suojaikäraja ei rajoita samanikäisten nuorten välillä tapahtuvia seksuaalisia tekoja, kun ne perustuvat molemminpuoliseen suostumukseen

Vastikkeellinen seksi

On yksi seksuaaliväkivallanmuoto

Alle 18-v. henkilölle korvauksen tarjoaminen seksuaalisesta teosta on rikos

Tilanne jossa seksi on vaihtokaupan välineenä esimerkiksi:

Raha

Tavarat

Yösiija

Päihteet

Tunnistaminen

Kuka tahansa voi kohdata seksuaalista väkivaltaa ja häirintää sukupuolesta, iästä tai taustasta riippumatta.

Seksuaaliväkivallan tunnistaminen voi olla vaikeaa erityisesti silloin, jos sitä on jatkunut pitkään tai tekijä on nuoren lähipiiristä.

Poikien ja muunsukupuolisten kokema seksuaaliväkivalta jää usein tunnistamatta.

Seksuaaliväkivalta seurustelusuhteissa

Seksuaaliväkivalta voi tapahtua nuorten seurustelusuhteissa

Se voi olla esimerkiksi painostamista tai pakottamista seksuaalisiin tekoihin kuten

suuteluun
intiimiin kosketteluun
suuseksiin
yhdyntään

Painostamista voi tapahtua esimerkiksi

kasvotusten

soiaalisessa mediassa

puhelimessa

Grooming

Grooming tarkoittaa tilannetta, jossa aikuinen pyrkii tarkoituksellisesti tai tavoitteellisesti houkuttelemaan nuoren seksuaalisiin tarkoituksiin.

Groomingia voi tapahtua netissä, sosiaalisen median alustoilla tai netin ulkopuolella

Grooming on seksuaaliväkivaltaa ja rikos

Tekijä voi valehdella esimerkiksi iästään tai sukupuolestaan

Seksuaaliväkivalta aikuisen tekemänä

Vuonna 2022 9. luokkalaisista 7 % raportoi seksuaalista kanssakäymistä aikuisen kanssa.

Näistä tilanteista 5 % täytti seksuaaliväkivallan kriteerit.

Kuka tekijä voi olla esimerkiksi?

Ystävä

Tuntematon henkilö

Sukulainen

Opettaja tai harrastuksen ohjaaja

Seksuaalinen häirintä sosiaalisessa mediassa

Yleisimmin nuoriin kohdistuvaa seksuaalista ehdottelua ja ahdistelua tapahtuu puhelimen tai internetin välityksellä

Esimerkkejä sosiaalisen median välityksellä tapahtuvasta häirinnästä:

Seksuaalisävytteisten kuvien ja videoiden lähettely tai pyytäminen

Seksistä kertominen tai siihen viittaava ehdottelu

Seksuaalisuutta loukkaava nimittely, asiaton kommentointi tai huhujen levittäminen